

A COVID–19-járvány első két hullámának hatása a rendészeti hallgatók alkohol- és koffeinfogyasztására, valamint dohányzási szokásaira

Effects of the first two waves of the COVID–19 on law enforcement college students' alcohol, caffeine consumption and smoking habits

Erdős Ákos

tanársegéd, pénzügyőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
erdos.akos@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja a COVID–19-járvány első két hullámának, valamint a bevezetett járványügyi intézkedések, és a magyar rendészeti hallgatók alkohol- és koffeinfogyasztása, illetve dohányzási szokásainak változása közötti összefüggések vizsgálata.

Módszertan: Keresztmetszeti, kérdőíves vizsgálatot végeztünk a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának (NKE RTK) rendészeti hallgatói körében (N=556). A vizsgálati minta (N=180) 57,2%-a férfi (n=103), 42,8%-a nő (n=77).

Megállapítások: Az eredmények azt mutatják, hogy a pandémia első hullámának ideje alatt az alkoholt fogyasztó rendészeti hallgatók 9%-ánál, az alkalmi és rendszeres dohányzók 25%-ánál, míg a koffeines italt fogyasztók 13,5%-ánál nőtt a fogyasztás mértéke. A fogyasztás mértékének változásában egyik szer esetében sem volt szignifikáns különbség a férfiak és a nők között ($p_{\text{alkohol}}=0,452471$; $p_{\text{dohányzás}}=0,532113$; $p_{\text{koffein}}=0,059011$; $p>0,05$). Az alkalmi és a rendszeres alkoholfogyasztók, valamint dohányosok körében ugyanakkor a szerhasználat mértékének változása és a meglévő fogyasztói mintázat között szignifikáns volt az összefüggés. A rendszeres alkoholfogyasztók körében 5,7-szer nagyobb arányban fordult elő a fogyasztás mértékének növekedése a pandémia ideje alatt, mint az alkalmi fogyasztók között (25,0% vs.

4,4%). A napi dohányosok körében is csaknem kétszer nagyobb volt a szerhasználat mértékének növekedése az alkalmi dohányosokhoz viszonyítva (30,8 vs. 16,7%). Eredményeink azt mutatják, hogy a rendészeti hallgatók körében az alkoholfogyasztás mértékének növekedését elsősorban a távolléti oktatás bevezetésével megnövekedett strukturálatlan szabadidő ($\bar{x}=3,12$; $SD=1,454$), az elrendelt rendvédelmi szolgálat ($\bar{x}=2,81$; $SD=1,515$), illetve a lezárásokkal fokozódó szorongás ($\bar{x}=2,75$; $SD=1,437$) eredményezte. Továbbá a különleges jogrend idején elrendelt rendvédelmi szolgálat szerepet játszhatott a dohányzás ($\bar{x}=3,81$; $SD=1,601$) és a koffeinfogyasztás ($\bar{x}=3,86$; $SD=1,632$) mértékének növekedésében is. Ezzel együtt viszont a társas interakciók csökkenésének mindhárom pszichoaktív szer fogyasztásának visszaesésében meghatározó szerepe lehet.

Érték: A COVID-19-járvány első hullámának egyik legmeghatározóbb következménye a fiatal felnőttek körében az volt, hogy az egyetemek világszerte távolléti, online oktatásra álltak át. Az egyetemi hallgatók, így a rendészeti felsőoktatás hallgatói is számos kihívással kerültek szembe. Ezek különböző formában befolyásolták az alkohol- és koffeinfogyasztás, valamint a dohányzás mértékét.

Kulcsszavak: COVID-19, rendészet, egyetemi hallgatók, alkoholfogyasztás

Abstract

Aim: The aim of this study is to investigate the relationship between the first two waves of the COVID-19 epidemic and the introduced epidemiological measures and the changes in alcohol and caffeine consumption and smoking habits among Hungarian law enforcement students.

Methodology: Cross-sectional, questionnaire-based survey was conducted among law enforcement students ($N=556$) at the University of Public Service Faculty of Law Enforcement (UPS FLE). The study sample ($N=180$) was 57.2% male ($n=103$) and 42.8% female ($n=77$).

Findings: The results show that during the first wave of the pandemic, 9% of law enforcement students, who consumed alcohol, 25% of occasional and regular smokers and 13.5% of caffeinated drinkers increased their consumption. There was no significant difference between male and female in the consumption of any of these drugs ($p_{\text{alcohol}}=0.452471$; $p_{\text{smoking}}=0.532113$; $p_{\text{caffeine}}=0.059011$; $p>0.05$). However, among occasional and regular alcohol users and smokers, there was a significant association between changes in the level of substance use and existing patterns of consumption. Regular drinkers were 5.7 times more likely to increase their consumption during the pandemic

than occasional drinkers (25.0 vs. 4.4%). Daily smokers also showed a nearly two-fold increase in substance use compared to occasional smokers (30.8% vs. 16.7%). Our results suggest that the main reason for increase in alcohol consumption among law enforcement students were primarily due to the increased unstructured leisure time ($\bar{x}=3.12$; $SD=1.454$), the required law enforcement duty ($\bar{x}=2.81$; $SD=1.515$), and the increased anxiety caused by lockdowns ($\bar{x}=2.75$; $SD=1.437$). Furthermore, required law enforcement duty may also have played a role in the increase in smoking ($\bar{x}=3.81$; $SD=1.601$) and caffeine consumption ($\bar{x}=3.86$; $SD=1.632$). However, the reduction in social interactions may play a crucial role in the decrease of use of all three psychoactive substances.

Value: One of the most striking consequences of the first wave of the COVID–19 epidemic among young adults was the introduction of online education in universities worldwide. University students, including law enforcement students, have faced many challenges. These influenced alcohol and caffeine consumption and smoking in different ways.

Keywords: COVID–19, law enforcement, college students, alcohol consumption

Bevezetés

A kínai kutatók által 2020. január 7-én azonosított 2019-nCoV (COVID–19) humánvírus alig egy hónap alatt a világ számos országában megjelent (Kumar, Malviya & Kumar, 2020). Magyarországon az első COVID–19 esetet 2020. március 4-én regisztrálták. A járvány első szakaszában összesen 573 fő veszítette életét, ezért annak kezelésére gyors és szigorú központi intézkedések bevezetésére került sor (Oroszi, Horváth, Túri, Krisztalovics & Röst, 2021). A magyar kormány közegészségügyi intézkedései körében megtiltotta a rendezvények megrendezését, kijárási korlátozást vezetett be, elrendelte a kötelező maszkviselést, a nemzetközi utazások, a vendéglátás és szórakoztatás korlátozását, valamint az iskolák bezárását (Váradi, 2020). A felsőoktatási intézmények néhány nap alatt álltak át online oktatásra. Az egyetemi hallgatókat kötelezték az egyetemi campusok és kollégiumok elhagyására.

A járvány terjedése és a bevezetett korlátozó intézkedések közvetlen, kedvezőtlen hatással voltak az emberek életére. Egyes piaci ágazatok (például turizmus, vendéglátás) teljesen ellehetetlenedtek (Boros & Kovalcsik, 2021), a munkaerőpiacok lényegében összeomlottak, a munkanélküliség a korábbi válságok során még nem mért magasságokba szökött Magyarországon és más országokban is

(Czirfusz, 2021). Különösen az első járványhullám idején, 2020 tavaszán csökkent a gazdasági teljesítmény (Uzzoli, Kovács, Páger & Szabó, 2021).

A kijárási tilalommal, karanténnal, a szociális távolságtartással, a fizikai kontaktus csökkenésével egyre nőtt a társadalmi izoláció. Az iskolák bezárása miatt megélhetési nehézségek, az intrafamiliaris feszültség emelkedése, bizonytalanság érzése nehezítette a mindennapokat. Jelentősen nőtt a bizalmatlanság és a kiszolgáltatottság veszélye (Lazáry, 2020).

Son és munkatársai (Son, Hegde, Smith, Wang & Sasangohar, 2020) egyetemi hallgatók körében (n=195) végzett kutatása szerint a hallgatók 71%-ánál a COVID-19-járvány miatt megnőtt a stressz és a szorongás szintje. A kutatók több olyan stressztényezőt azonosítottak, amelyek hozzájárultak a hallgatók körében a stressz, a szorongás és a depresszió megnövekedett szintjéhez. Ezek közé tartozott a saját és családtagjaik egészségével kapcsolatos aggodalom (91%), a koncentrációs nehézségek (89%), alvászavarok (86%), társas interakciók csökkenése (86%), valamint a tanulmányi teljesítményre vonatkozó fokozott aggodalmak (82%). Az elmúlt másfél évben végzett vizsgálatok eredményei arra utalnak, hogy a megváltozott élethelyzet hatással volt az egyetemi hallgatók egészségmagatartására is. Egyes kutatások szerint a pandémiás korlátozások során az egyetemi hallgatók körében megnőtt az alkoholfogyasztás, a dohányzás, valamint a kávé fogyasztásának gyakorisága (Al Miskry, Hamid & Darweesh, 2020; Charles, Strong, Burns, Bullerjahn & Serafine, 2021). Más vizsgálatok pedig épp ennek az ellenkezőjét sugallják, vagyis, hogy a pandémiás időszakban jelentősen csökkent a különböző pszichoaktív anyagok használata a fiatalok körében (Fruehwirth, Gorman & Perreira, 2021; Tavolacci et al., 2021; Vera et al., 2021).

Tanulmányunkban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának (továbbiakban: NKE RTK) nappali munkarendű, tisztjelölt és ket-tős jogállású rendőr, pénzügyőr és büntetés-végrehajtási hallgatói (rendészeti hallgatók) körében vizsgáltuk az alkohol- és koffeinfogyasztás, valamint a dohányzási szokások változásait a COVID-19-járvány első két hullámát követően. A hazai szakirodalomban közölt adatok alapján a járvány első időszakát 2020. februártól májusig, a második járványhullámot pedig 2020. augusztustól 2021. februárig tartó időszakban határozzuk meg (Ács et al. 2021; Kovalcsik et al. 2021). Vizsgáltuk továbbá, hogy egyes háttértényezők hogyan befolyásolták a szerhasználati szokások változásait.

Módszer

Keresztmetszeti, kérdőíves vizsgálatot végeztünk az NKE RTK rendészeti hallgatói körében (N=556). Az adatfelvételre az első járványhullámot követően,

illetve a második hullám során, 2020. október és 2021. január között került sor. A vizsgálati minta (N=180) 57,2%-a férfi (n=103), 42,8%-a nő (n=77). A válaszadók 90,6%-a (n=163) tisztjelölti jogviszonyban tanul, a kettős jogállású hallgatók aránya pedig 9,4% (n=17). A vizsgálatban részt vevők 30,6%-a az első, 21,1%-a a második, 25,6%-a a harmadik és 22,8%-a a negyedik évfolyamon tanult. A minta nemek és évfolyamok szerinti megoszlása együttállást mutat a teljes hallgatói állomány (alapsokaság) ezen jellemzőivel. Az állandó lakóhelyeket tekintve megállapítható, hogy a hallgatóknak közel egyharmada a fővárosban vagy valamelyik megyeszékhelyen (31,7%) lakik. 27,2%-uk ötezer főnél kisebb lélekszámú faluból/községből, 24,4%-uk pedig ötezernél több, de húszezernél kevesebb lakosú kistelepülésről származik (1. számú táblázat).

1. számú táblázat: *A minta szocio-demográfiai jellemzői*

		minta (N=180)	
		(n)	(%)
Neme	férfi	103	57,2
	nő	77	42,8
Jogviszony	tisztjelölt	163	90,6
	kettős jogállású	17	9,4
Évfolyam	első évfolyam	55	30,6
	második évfolyam	38	21,1
	harmadik évfolyam	46	25,6
	negyedik évfolyam	41	22,8
Lakóhely típusa	faluközség	49	27,2
	kistelepülés	44	24,4
	nagytelepülés	30	16,7
	megyeszékhely/főváros	57	31,7

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Tanulmányunkban a rendészeti hallgatók alkohol- és koffeinfogyasztási, valamint dohányzási szokásainak változásait vizsgáltuk. A válaszadók a szerhasználati szokásaikban beállt változások szubjektív értékelését három tartományban végezheték el: (1) csökkent a fogyasztás, (2) nem történt változás, (3) nőtt a fogyasztás.

A hallgatói szerhasználatot befolyásoló háttértényezőket hét kérdéssel, összesen hat konceptuális tartományban vizsgáltuk (2. számú táblázat).

2. számú táblázat: *A vizsgálatban mért szerhasználatot befolyásoló háttértényezők és tartalmuk meghatározása*

	Háttértényezők	Itemek	Tartalom
1.	Társas interakciók csökkenése	2	Az egyetemi campusok és kollégiumok bezárásával, a karantén szabályok, szociális távolságtartás, a rendezvénytilalom miatt csökkent a társas érintkezések száma
2.	Karantén szorongás	1	A karanténzárással összefüggő szorongás szintjének növekedése
3.	Családi krízisek	1	A hallgatót és/vagy családtagjait közvetlenül érintő gazdasági (például munkahely elvesztése), egészségügyi (például COVID-19 diagnózis, hospitalizáció, halál) problémák megjelenése
4.	Rendvédelmi szolgálat	1	A rendvédelmi feladatokat ellátó szerv vezetői által elrendelt kötelező szolgálat (például határellenőrzési szolgálat) teljesítése
5.	Strukturálatlan szabadidő növekedése	1	A távoktatással nőtt a képzéstől való távolmaradás lehetősége, a „szabadon” felhasználható szabadidő mennyisége
6.	Edukációs aggodalmak	1	A távolléti (online) oktatás és vizsgáztatás sajátos elvárásainak való megfeleléssel, a tanulmányi teljesítménnyel kapcsolatos aggodalmak

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A vizsgálatban szereplő háttértényezők meghatározására a hazai és nemzetközi szakirodalom alapján került sor, kiegészítve azokat a rendészeti felsőoktatás sajátoságaiból származó tényezőkkel. A társas interakciók csökkenése, a karanténzárással összefüggő szorongás növekedése, az egyént és családtagjait érintő gazdasági és egészségügyi természetű kockázatok megjelenése, valamint a távoktatással és tanulmányi teljesítménnyel összefüggő aggodalmak mellett (Fruhwirth, Gorman & Perreira, 2021; Son et al., 2020) lehetséges háttértényezőként számításba vettük a strukturálatlan szabadidő növekedését és a hallgatók számára elrendelt rendvédelmi szolgálatot is.

Ez előbbi kapcsán több hazai vizsgálat is megállapította, hogy a távolléti oktatás eredményeként az egyetemi hallgatók időbeosztása rugalmasabbá, munkavégzésük kötetlenebbé vált, idejükkel szabadabban gazdálkodhattak (Kovalik-Deák, 2020; Robin, 2020), ezáltal több lehetőség nyílt akár a szerhasználatra is. Az utóbbi háttértényező vizsgálatba emelését pedig a hallgatók képzési formájának sajátos jegyei indokolták. A rendészeti felsőoktatás képzési sajátossága ugyanis, hogy a kettős jogállású és tisztjelölt hallgatók különleges jogrendben, katasztrófavédelemben rendvédelmi szolgálatra rendelhetők be (Szabó, 2018). A COVID-19 első hullámának idején az oktatási

kötelezettségeiken túl a hallgatók többsége számára el is rendelték a kötelező szolgálati feladatok teljesítését. A rendőrtisztjelöltek a nyugati határon kapcsolódtak be a határforgalom ellenőrzésébe, a büntetés-végrehajtási hallgatók a börtönökben végeztek szolgálati feladatot, a migrációs szakirányú hallgatók pedig az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság szervezeténél dolgoztak (Ruzsonyi, 2021). Ezért a szerfogyasztási szokások változásának egyik háttértényezőjeként a rendvédelmi szolgálati feladatok elrendelésének szerepét külön mértük a vizsgálatban.

A válaszadók az egyes háttértényezőknek a szerhasználatra gyakorolt hatását, illetve annak szubjektív mértékét ötfokozatú Likert-skálán jelölhették (1=egyáltalán nem befolyásolta; 5=teljes mértékben befolyásolta).

Eredmények

Szerhasználati szokások főbb mutatói

A rendészeti hallgatók körében az alkoholfogyasztás életprevalencia értéke 98,8% (n=178). A megkérdezettek 42,2%-a (n=76) tekinthető alkalmi fogyasztónak, vagyis havonta legfeljebb egyszer vagy ennél ritkábban fogyaszt alkoholos italt. Több mint harmaduk (33,9%, n=61) havonta kettő-négy alkalommal fogyaszt szeszes italt, míg az ötödük (21,1%, n=38) heti rendszerességgel iszik, vagyis hetente kétszer-háromszor. A rendészeti hallgatók 1,1%-a (n=2) csaknem napi alkoholfogyasztónak minősül, miután hetente négyszer vagy többször fogyaszt alkoholt.

Az alkoholt életük során valaha kipróbáló fiatalok 33,7%-ára (n=60) jellemző a nagy ivás, vagyis akik egy alkalommal öt vagy annál több italt fogyasztanak.¹ Az alkoholt már kipróbáló megkérdezettek 25,8%-a (n=46) számolt be arról, hogy havonta, hetente, naponta vagy majdnem naponta fogyaszt egy alkalommal ötnél több alkoholos italt ugyanazon alkalommal (3. számú táblázat).

---

¹ A tanulmányban a nagy ivás (heavy episodic drinking/bidge drinking) mértéke a nemzetközi szakirodalom definícióinak megfelelően (Jackson, 2008), öt vagy annál több ital azonos alkalommal történő elfogyasztásában került meghatározásra.

3. számú táblázat: Alkoholot kipróbáló rendészeti hallgatók fogyasztási szokásai [% (n)]

N=180	Életprevalencia	Havonta vagy ritkábban	Havonta kétszer-négyyszer	Hetente kétszer-háromszor	Hetente négyszer vagy többször
Összes (Σ)	98,8 (178)	42,2 (76)	33,9 (61)	21,1 (38)	1,1 (2)
Férfi (n=103)	98,0 (101)	36,9 (38)	36,9 (38)	23,3 (24)	,0
Nő (n=77)	100,00 (77)	49,4 (38)	29,9 (23)	18,2 (14)	2,6 (2)
1. évf. (n=55)	96,4 (53)	43,6 (24)	36,4 (20)	16,4 (9)	,0
2. évf. (n=38)	100,0 (38)	31,6 (12)	39,5 (15)	28,9 (11)	,0
3. évf. (n=46)	100,0 (46)	41,3 (19)	32,6 (15)	23,9 (11)	2,2 (1)
4. évf. (n=41)	100,0 (41)	53,7 (22)	26,8 (11)	17,1 (7)	2,4 (1)

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A rendészeti hallgatók körében 81,1% a dohányzás életprevalenciája (n=146). A férfiak között a nőkhöz viszonyítva 2,4-szer magasabb azoknak az aránya, akik még soha nem dohányoztak. A dohányzás kipróbálása és a nemek között azonban nincs szignifikáns kapcsolat ($p=0,080277177$; $p>0,05$). A rendészeti hallgatók 24,4%-a (n=44) dohányzik rendszeresen (naponta) vagy alkalmanként. A hallgatók 10%-a alkalmi fogyasztó, ami azt jelenti, hogy a napi rendszerességnél ritkábban dohányzik. A férfiak között az alkalmi dohányosok aránya mintegy kétszerese a nőknél mért arányszámnak (12,6% vs. 6,5%) (4. számú táblázat).

4. számú táblázat: Dohányzással kapcsolatos eredmények [%(n)]

N=180	Soha nem dohányzó	Kipróbálók	Alkalmi dohányzó	Naponta dohányzó
Összes (Σ)	18,9 (34)	81,1 (146)	10,0 (18)	14,4 (26)
Férfi (n=103)	23,3 (24)	76,7 (79)	12,6 (13)	16,5 (17)
Nő (n=77)	13,0 (10)	87,0 (67)	6,5 (5)	11,7 (9)
1. évf. (n=55)	23,6 (13)	76,4 (42)	3,6 (2)	16,4 (9)
2. évf. (n=38)	26,3 (10)	73,7 (28)	7,9 (3)	10,5 (4)
3. évf. (n=46)	10,9 (5)	89,1 (41)	17,4 (8)	13,0 (6)
4. évf. (n=41)	14,6 (6)	85,4 (35)	12,2 (5)	17,0 (7)

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A vizsgálatban részt vevő rendészeti hallgatók 14,4%-a dohányzik rendszeresen, vagyis legalább naponta egyszer. A napi rendszerességgel dohányzó rendészeti hallgatók 65,4%-a férfi, 34,6%-a nő. A napi dohányzás prevalenciája – ellentétben az életprevalenciánál mért értékekkel – a férfiak körében magasabb, mint a nőknél (16,5% vs. 11,7%). Mindazonáltal sem az alkalmi dohányzás, sem pedig a rendszeres dohányzás és a nemek között nincs szignifikáns kapcsolat ($p=0,175144$; $p=0,363102$; $p>0,05$).

A rendszeres dohányzók többsége (73,0%, $n=19$) tíz vagy annál kevesebb cigarettát szív el egy nap, 27,0%-uk ($n=7$) azonban napi 11–20 szálát is elfogyaszt. A vizsgálat eredménye azt igazolja, hogy a rendszeresen dohányzó nők közül többen fogyasztanak nagyobb mennyiségű cigarettát (44,4%) a rendszeresen dohányzó férfi társaikhoz képest, akiknek mindössze 14,6%-a szív el tíznél több cigarettát naponta.

A koffeinfogyasztás életprevalenciája 98,3% ($n=177$). A férfiak 97,1%-a ($n=100$), a nők közül pedig kivétel nélkül mindenki ($n=77$) fogyasztott már élete során valamilyen koffeines italt. A rendészeti hallgatók két ötöde (40,0%, $n=72$) fogyaszt naponta legalább egyszer koffeines terméket. A napi fogyasztók átlagos koffeinbevitel 177,5 mg/nap (range: 60–550 mg/nap; $SD=89,541$).² Az alkalmi fogyasztók aránya, akik a napinál ritkábban fogyasztanak koffeintartalmú italt 54,4% ($n=98$). A koffeines italokat valaha kipróbáló hallgatók 4,0%-a ($n=7$) saját bevallása szerint viszont soha nem iszik sem kávé, sem energiaitalt (5. számú táblázat).

5. számú táblázat: *A koffeint tartalmazó italt valaha fogyasztók megoszlása termékenként és a fogyasztás gyakorisága alapján [%(n)]*

N=180	Soha	Ritkábban, mint hetente	Hetente néhány alkalommal 1 adag/nap	2 adag/ nap	2 adag/ nap	3 adag/ nap	4 adag/ nap
Kávé	16,6 (30)	26,1 (47)	19,4 (35)	16,1 (29)	11,7 (21)	5,6 (10)	,6 (1)
Instant kávé	41,1 (74)	31,7 (57)	12,8 (23)	6,7 (12)	2,2 (4)	,6 (1)	,0
Energiaital	26,7 (48)	47,2 (85)	15,6 (28)	2,2 (4)	2,2 (4)	,0	,0

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

2 Az egyes termékek koffeintartalmát pedig a szakirodalmi adatok alapján becsültük: kávé (1 adag = egy eszpresszó vagy hosszú kávé) = 100mg/adag; instant kávé (1 adag = egy tasak) = 60 mg/adag; energiaital (1 adag = 1 doboz, 2,5 dl) = 75 mg/adag (Barone & Roberts, 1996; Dojcsákné Kiss-Tóth & Kiss-Tóth, 2018; Roehrs & Roth, 2008).

Pandémia hatása a vizsgált szerek használatára

Tanulmányunkban megvizsgáltuk, hogy a különböző legális pszichoaktív szerek fogyasztásának mértéke hogyan változott a férfiak és nők körében, valamint az alkalmi és rendszeres fogyasztói csoportokban a COVID–19-járvány első két hulláma során. Az eredmények azt mutatják, hogy a pandémia első időszakában az alkoholt valamilyen rendszerességgel fogyasztó rendészeti hallgatók 9%-ánál, az alkalmi és rendszeres dohányzók 25%-ánál, míg a koffeines italt fogyasztók 13,5%-ánál nőtt a fogyasztás mértéke. A rendszeres és alkalmi fogyasztókat egyaránt figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a különböző pszichoaktív szerek közül az alkohol esetében számoltak be legtöbbször a fogyasztás mértékének csökkenéséről (54,5%). Mindeközben az alkalmi és napi dohányosoknak 34,1%-a, a koffeines italt fogyasztóknak pedig mindössze 13,5%-a számolt be a fogyasztás mértékének csökkenéséről a járványügyi korlátozások ideje alatt. Összességében a pandémia első két hulláma során a fogyasztások mértéke mindhárom vizsgált szer esetében legnagyobb részben stagnált, esetleg csökkent a rendészeti hallgatók körében (6. számú táblázat).

6. számú táblázat: Az egyes pszichoaktív szerek fogyasztásának változásai a nemek és a főbb fogyasztási mintázatok szerinti bontásban [% (n)]

Pszichoaktív szer	Csoportok	Fogyasztás mértéke		
		Csökkenett	Nem változott	Növekedett
Alkohol	Összes (n=177)	54,5 (97)	36,5 (65)	9,0 (16)
	Férfi (n=100)	57,4 (58)	34,7 (35)	6,9 (7)
	Nő (n=77)	50,6 (39)	37,7 (29)	11,7 (9)
	Rendszeres fogyasztó ¹ (n=40)	52,5 (21)	22,5 (9)	25,0 (10)
	Alkalmi fogyasztó ² (n=137)	55,5 (76)	40,1 (55)	4,4 (6)
Dohányzás	Összes (n=44)	34,1 (15)	40,9 (18)	25,0 (11)
	Férfi (n=30)	36,7 (11)	43,3 (13)	20,0 (6)
	Nő (n=14)	28,6 (4)	35,7 (5)	35,7 (5)
	Napi dohányzó (n=26)	19,2 (5)	50,0 (13)	30,8 (8)
	Alkalmi dohányzó (n=18)	55,6 (10)	27,8 (5)	16,7 (3)
Koffeines ital	Összes (n=170)	13,5 (23)	72,9 (124)	13,5 (23)
	Férfi (n=96)	17,7 (17)	72,9 (70)	9,4 (9)
	Nő (n=74)	8,1 (6)	73,0 (54)	18,9 (14)
	Napi fogyasztó ³ (n=72)	12,5 (9)	70,8 (51)	16,7 (12)
	Alkalmi fogyasztó ⁴ (n=98)	14,3 (14)	74,5 (73)	11,2 (11)

¹ Rendszeres fogyasztó: hetente kétszer vagy gyakrabban fogyaszt alkoholos italt.
² Alkalmi fogyasztó: havonta négyszer vagy ritkábban fogyaszt alkoholos italt.
³ Napi fogyasztó: naponta legalább egyszer fogyaszt koffeines italt.
⁴ Alkalmi fogyasztó: ritkábban, mint naponta fogyaszt koffeines italt.

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Ugyanakkor mindenképp érdekesek és mélyebb megismerést igényelnek azok az esetek, amikor a fogyasztási szokások eltértek a pandémia előtti időszakhoz képest. A változások háttértényezőiként elsősorban a hallgatók nemének és a korábbi fogyasztási mintázatnak a szerepét vizsgáltuk. A fogyasztás mértékének változásában egyik szer esetében sem volt szignifikáns különbség a férfiak és a nők között. Mindhárom pszichoaktív szert figyelembe véve a fogyasztás mértéke a férfiaknál 52,2%-ban, a nőknél pedig 53,3%-ban változatlan maradt. Csökkenés a férfiaknál 38,1%-ban, a nőknél 29,7%-ban figyelhető meg, míg a fogyasztás mértékének növekedése 9,7%-ban, illetve 17%-ban fordult elő a két nem képviselői körében. A fogyasztás mértéke és a nemek közötti sztochasztikus kapcsolat szorossági mutatója rendkívül alacsony ($0 < T < 0,3$) volt minden anyagnál (Cramer's V: 0,09–0,18) (7. számú táblázat). Az eredmények tehát arra engednek következtetni, hogy a fogyasztók neme nem befolyásolta a szerhasználat mértékének a pandémia ideje alatt történő változását.

7. számú táblázat: *Khi-négyzetpróba és a Cramer-féle asszociációs vizsgálat eredményei a fogyasztók nemére*

	Cramer's V	df	χ^2	P-Value
Alkohol	0,094662	2	1,586065*	0,452471
Dohányzás	0,169344	2	1,261799*	0,532113
Koffeines ital	0,182468	2	5,660075*	0,059011
*szignifikáns $\alpha = ,05$				

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Az alkalmi és a rendszeres alkoholfogyasztók, valamint dohányosok körében ugyanakkor a szerhasználat mértékének változása és a meglévő fogyasztói mintázat között szignifikáns volt az összefüggés. Azon fiatalok körében, akik rendszeresen fogyasztanak alkoholt, 5,7-szer nagyobb arányban fordult elő a fogyasztás mértékének növekedése a pandémia ideje alatt, mint az alkalmi fogyasztók között (25% vs. 4,4%). Az alkoholfogyasztás mértékének változása és a szerhasználati mintázatok között tehát szignifikáns kapcsolat fedezhető fel (Cramer's V: 0,6504; $p=0,000177$; $p < 0,05$). A rendszeres, illetve alkalmi alkoholfogyasztás 65%-ban determinálta a használat mértékének a pandémia ideje alatt beállt változását.

A dohányzás tekintetében szintén megállapítható, hogy a távolléti oktatás, illetve a pandémia első két hullámának ideje alatt a napi dohányosok körében csaknem kétszer nagyobb volt a szerhasználat mértékének növekedése az alkalmi dohányosokhoz viszonyítva (30,8% vs. 16,7%). Az alkalmi fogyasztók

körében továbbá 2,9-szer nagyobb volt azoknak az aránya, akiknél a fogyasztás mértéke csökkent a járványügyi korlátozások idején (19,2% vs. 55,6%). A dohányzás rendszeressége és a fogyasztás mértékének változása tehát szintén összefüggésben áll egymással (Cramer's V: 0,376796; $p=0,044005$; $p<0,05$).

A koffeines italok esetében viszont a napi és az alkalmi fogyasztók körében csaknem azonos arányban csökkent, nőtt, illetve stagnált a szerhasználat mértéke. A fogyasztási mintázat és a fogyasztás mértékének változása között rendkívül gyenge asszociációs kapcsolat mutatható ki (Cramer's V: 0,079798; $p=0,582017$; $p>0,05$). A koffeines italok esetében tehát úgy tűnik, hogy a fogyasztási mintázat nem befolyásolta a szerhasználat mértékének változását.

Vizsgálatunk célja volt az is, hogy felmérjük a szerhasználat mértékének változását a különböző fogyasztási mintázatokkal bíró csoportokon belül, s azt az általunk meghatározott háttértényezők milyen módon befolyásolták.

Eredményeink azt mutatják, hogy a rendészeti hallgatók körében az alkoholfogyasztás mértékének növekedését elsősorban a távolléti oktatás bevezetésével megnövekedett strukturálatlan szabadidő ($\bar{x}=3,12$; $SD=1,454$), az elrendelt rendvédelmi szolgálat ($\bar{x}=2,81$; $SD=1,515$), illetve a lezárásokkal fokozódó szorongás ($\bar{x}=2,75$; $SD=1,437$) eredményezte. A kevesebb alkoholt fogyasztó hallgatók körében a változás elsődleges háttértényezője viszont egyértelműen a távolléti oktatás bevezetésével és a járványügyi korlátozásokkal együtt járó társas interakciók számának csökkenése volt ($\bar{x}=3,65$; $SD=1,474$).

Az eredmények azt mutatják, hogy a társas interakciók csökkenésének a koffeines italok fogyasztásának ($\bar{x}=3,00$; $SD=1,732$) és a dohányzás mértékének ($\bar{x}=3,23$; $SD=1,774$) visszaesésében is meghatározó szerepe lehetett. A vizsgálatban részt vevő rendészeti hallgatók válaszaiból továbbá arra következtethetünk, hogy a járvány idején bevezetett különleges jogrendben elrendelt rendészeti feladatok, rendvédelmi szolgálat szerepet játszott a dohányzás ($\bar{x}=3,81$; $SD=1,601$) és a koffeinfogyasztás ($\bar{x}=3,86$; $SD=1,632$) mértékének növekedésében is (9. számú táblázat).

A kutatás eredményei viszont arra mutatnak, hogy a tanulmányban vizsgált háttértényezők szerepe a rendszeres és az alkalmi fogyasztók körében eltérő volt (8. számú táblázat). A rendszeres alkoholfogyasztó fiatalok körében például a szerhasználat mértékének növekedése mögött elsősorban a strukturálatlan szabadidő ($\bar{x}=3,50$), valamint a karanténizálással összefüggő szorongás szintjének növekedése áll ($\bar{x}=3,30$). Azonban a fogyasztás mértékének növekedése kapcsán az alkalmi fogyasztókhöz képest a rendszeres fogyasztók esetében csaknem kétszer magasabb volt az átlagérték az edukációs aggodalmak esetében is ($\bar{x}=2,90$ vs. 1,16). A társas interakciók alacsony száma viszont a rendszeres alkoholfogyasztók körében is jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a fogyasztás

mértéke csökkenjen ($\bar{x}\bar{x}=4,07$). Eredményeink arra engednek következtetni, hogy a naponta dohányzó ($\bar{x}\bar{x}=4,12$) és a koffeines italokat rendszeresen fogyasztó ($\bar{x}\bar{x}=3,25$) rendészeti hallgatók körében a fogyasztás mértékének növekedéséért elsősorban a rendvédelmi szolgálat okolható. A rendvédelmi szolgálat ideje alatt a rendszeres fogyasztók tehát több koffeines italt fogyasztottak és többet dohányoztak, mint korábban.

Az alkalmi fogyasztók között a dohányzás ($\bar{x}\bar{x}=3,00$) és koffeinfogyasztás ($\bar{x}\bar{x}=4,54$) mellett a rendvédelmi szolgálat az alkoholfogyasztás ($\bar{x}\bar{x}=3,33$) mértékének növekedésében is szerepet játszhatott. A társas interakciók számának a csökkenése pedig az alkoholfogyasztás ($\bar{x}\bar{x}=3,53$) és dohányzás ($\bar{x}\bar{x}=3,00$) mértékének csökkenéséhez járult hozzá az alkalmi használóknál. Eredményeink azt igazolják, hogy a pandémia első két hullámában a rendészeti hallgatókat, illetve családtagjait közvetlenül érintő gazdasági, egészségügyi problémák megjelenése, valamint a távolléti oktatással és a tanulmányi teljesítménnyel kapcsolatos aggodalmak nem befolyásolták jelentősen a különböző szerek fogyasztásának mértékét.

8. számú táblázat: Az egyes háttértényezők Likert-skálán elért átlagértékei a rendszeres és alkalmi fogyasztók körében, $\bar{x}\bar{x}$ értékek

Háttértényező	Fogyasztás mértéke		Alkohol		Dohányzás		Koffeines ital	
			Rendszeres fogyasztó	Alkalmi fogyasztó	Naponta dohányzó	Alkalmi dohányzó	Rendszeres fogyasztó	Alkalmi fogyasztó
Társas interakciók csökkenése	+	$\bar{x}$	2,65	1,16	1,75	1,66	1,95	1,40
	-	$\bar{x}$	4,07	3,53	3,70	3,00	2,61	2,78
Karantén-szorongás	+	$\bar{x}$	3,30	1,83	2,00	1,00	1,50	1,72
	-	$\bar{x}$	1,57	1,50	1,00	1,80	1,55	1,42
Családi krízisek	+	$\bar{x}$	2,20	1,33	2,37	1,00	1,33	1,54
	-	$\bar{x}$	1,33	1,34	1,00	1,40	1,55	1,42
Rendvédelmi szolgálat	+	$\bar{x}$	2,50	3,33	4,12	3,00	3,25	4,54
	-	$\bar{x}$	2,33	2,27	1,20	1,60	2,00	1,71
Strukturálatlan szabadidő növekedése	+	$\bar{x}$	3,50	2,50	2,00	2,33	2,33	1,63
	-	$\bar{x}$	1,66	1,92	1,80	2,20	2,22	2,00
Edukációs aggodalmak	+	$\bar{x}$	2,90	1,16	2,50	2,00	2,50	2,54
	-	$\bar{x}$	1,47	1,55	1,60	1,60	1,55	1,57

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

9. számú táblázat: Egyes háttértényezők szerepe a szerhasználat mértékének változásában a teljes mintában

Fogyasztás mértéke	Társas interakciók csökkenése	Karanténzorongás	Családi krízisek	Rendvédelmi szolgálat	Strukturálatlan szabadidő növekedése	Edukációs aggodalmak
$\bar{x}$	2,09375	2,75	1,875	2,8125	3,125	2,25
SE	0,2261145	0,3593976	0,2561737	0,3788001	0,3637192	0,3095695
Me	2	3	2	3	3	2,5
Mo	1	3	1	1	3	1
SD	1,2790968	1,4375905	1,0246950	1,5152007	1,4548768	1,2382783
$\bar{x}$	3,6546391	1,5154639	1,3402061	2,2886597	1,865979	1,5360824
SE	0,105894	0,1047757	0,0853114	0,1657786	0,129123	0,0927596
Me	4	1	1	1	1	1
Mo	5	1	1	1	1	1
SD	1,4749388	1,0319217	0,840220	1,6327300	1,271719	0,9135764
$\bar{x}$	1,7272727	1,7272727	2	3,8181818	2,0909090	2,3636363
SE	0,3167872	0,4065578	0,4861724	0,4827606	0,3681537	0,5094154
Me	1	1	1	5	2	1
Mo	1	1	1	5	1	1
SD	1,4858641	1,3483997	1,612451	1,601135	1,2210278	1,6895400
$\bar{x}$	3,2333333	1,5333333	1,2666666	1,4666666	2,0666666	1,6
SE	0,3240665	0,363405	0,2666666	0,2905932	0,4193721	0,3352326
Me	4	1	1	1	1	1
Mo	5	1	1	1	1	1
SD	1,7749858	1,4074631	1,0327955	1,1254628	1,6242214	1,2983506
$\bar{x}$	1,7741935	1,6086956	1,4347826	3,8695652	2,000	2,521739
SE	0,2305191	0,2243931	0,1642576	0,3403343	0,2667325	0,280242
Me	1	1	1	5	1	2
Mo	1	1	1	5	1	2
SD	1,2834764	1,0761518	0,7877520	1,6321861	1,2792042	1,3439955
$\bar{x}$	3,000	1,478260	1,478260	1,8260869	2,0869565	1,5652173
SE	0,3110855	0,2165993	0,2165993	0,29922	0,3261528	0,2251577
Me	3	1	1	1	1	1
Mo	5	1	1	1	1	1
SD	1,7320508	1,0387739	1,0387739	1,4350221	1,5641740	1,0798184

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

Következtetések

A COVID–19-járvány egyik legmeghatározóbb következménye a fiatal felnőttek körében az volt, hogy az egyetemek világszerte távolléti, online oktatásra álltak át. Az egyetemi hallgatók számos kihívással kerültek szembe, úgy mint az online oktatásra történő technikai átállás nehézségei, az online képzéssel kapcsolatos tapasztalatlanság, félelem („technofóbia”), az online vizsga- és értékelési rendszerrel együtt járó újszerű feladatok, a nemzetközi képzést érintő utazási korlátozások, vagy a saját és családtagjaik biztonságáért, egészségéért való aggodás (Rajab, Gazal & Alkattan, 2020; Sahu, 2020). A járványügyi lezárások ezen kívül a fiatalok megküzdési eszköztárának egyik meghatározó, fundamentális elemét, a barátok társas támogatását is negatívan érintették (Balloch et al., 2021). A mentálisan terhelő környezet könnyen az egészségkárosító magatartások, illetve pszichoaktív szerek fogyasztása gyakoriságának növekedéséhez vezethet.

A járványhelyzet szerhasználatra gyakorolt hatását illetően meglehetősen vegyes eredményekkel találkozhatunk. Egyes nemzetközi adatok azt mutatják, hogy a COVID–19-járvány miatt bevezetett intézkedéseket követően az egyetemi hallgatók körében megnőtt az alkoholfogyasztás, a dohányzás, valamint a kávé fogyasztásának gyakorisága (Al Miskry, Hamid & Darweesh, 2020; Charles et al., 2021; Lechner, Laurene, Patel, Anderson, Grega & Kenne, 2021). Más kutatások eredményei ugyanakkor azt igazolták, hogy a pandémia ideje alatt az egyetemisták többségénél az alkoholfogyasztás mértéke nem változott (Kohls, Baldofski, Moeller, Klemm & Rummel-Kluge, 2021) vagy éppen hogy csökkent (Bollen et al., 2021; Vera et al., 2021) a korábbi fogyasztás mértékéhez képest. Egy hazai nagymintás vizsgálat (n=3353) eredményei is azt igazolták, hogy a magyar egyetemisták körében mind a dohányzás (24,2% vs. 20,3%), mind pedig a nagy ivás (45% vs. 20,5%) prevalenciája csökkent a koronavírus-járvány alatt az azt megelőző időszakhoz képest (Arnold, Elekes & Bencsik, 2020). Saját eredményeink ez utóbbi adatokkal mutatnak együttállást, hiszen a rendészeti hallgatók körében a pandémia első két hullámában az alkoholfogyasztás mértéke, az alkoholt valamilyen rendszerességgel fogyasztó populáció körében többnyire csökkent (54,5%) vagy stagnált (36,5%).

Figyelemre méltó továbbá, hogy a rendszeresen ivó rendészeti hallgatók mintegy felénél is csökkent a fogyasztás mértéke a lezárások és a távolléti oktatás ideje alatt, amelynek elsődleges oka egyértelműen a társas interakciók csökkenése volt. Hasonló változásokat a külföldi kutatások is regisztráltak (Bollen et al., 2021; Dogan-Sander, Kohls, Baldofski & Rummel-Kluge, 2021). Dogan-Sander és munkatársai (2021) által végzett felmérés szerint például a szociális izoláció

kizárólag a rendszeres és kockázatos alkoholfogyasztás alacsonyabb szintjét jelezte előre. Az általunk is mért eredmények oka valószínűleg abban áll, hogy a fiatalok körében a jelentős alkoholfogyasztás alapvetően kontextusfüggő magatartásforma (például társas összejövetel alatti fogyasztás), így a szociális elszigetelődés a nagy ivások előfordulási arányának csökkenéséhez vezet az alkoholfogyasztó egyetemisták körében (Bollen et al., 2021).

Ezzel együtt azoknál a hallgatóknál, akiknél az alkoholbevitel mértéke nőtt a vizsgált időszakban, ott az alkoholfogyasztás növekedésében a távolléti oktatás bevezetésével megnövekedett strukturálatlan szabadidő játszotta a főszerepet. Feltételezzük, hogy a rugalmasabbá váló időbeosztás a rendészeti hallgatók számára lehetőséget biztosított arra, hogy több időt tölthessenek családtagjaikkal, rokonaikkal. A korábbi adatok is azt jelzik, hogy a COVID–19-járvány idején az alkoholfogyasztás mértékének növekedése elsősorban a fogyasztási kontextus változásainak tulajdonítható. Két nemzetközi kutatás összehasonlító vizsgálatából például kiderül, hogy a hallgatók az egyetemek bezárását követően jóval kevesebbet ittak együtt szobatársaikkal (75,8% vs. 37,0%), barátaikkal (97,6% vs. 49,5%) vagy idegenekkel (39,4 vs. 3%). Ugyanakkor jelentős mértékben nőtt a testvérekkel (18,9% vs. 30,3%) és szülőkkel (21,6% vs. 41,8%) történő alkoholfogyasztás prevalenciája (Jackson, Merrill, Stevens, Hayes & White, 2021). Nem hagyható figyelmen kívül továbbá a magányos alkoholfogyasztás mértékének esetleges növekedése sem. A korábban hivatkozott kutatás szerint a magányos ivászat előfordulási aránya csaknem megduplázódott (24,2% vs. 43,1%) a lezárások idején (Jackson et al., 2021).

Eredményeink azt is bemutatják, hogy a rendszeres fogyasztókhöz viszonyítva az alkalmi alkoholfogyasztók körében csaknem kétszer magasabb volt azoknak az aránya, akiknél a fogyasztás mértéke a pandémia alatt stagnált (22,5% vs. 40,1%). Hasonló megállapításokkal találkozhatunk a nemzetközi szakirodalomban is, amely szerint a változatlanságot jelző egyetemi hallgatók többsége gyenge fogyasztó („light drinkers”) volt (Bollen et al., 2021).

A rendszeres alkoholfogyasztó rendészeti hallgatók körében – a már említeteken túl – a karanténizálással összefüggő szorongás szintjének növekedése ($\bar{x}=3,30$) is befolyásolhatta a szerhasználat változását. Mindez nem meglepő, hiszen az alkoholfogyasztás mértékének emelkedése a lezárások okozta szorongás növekedésével is magyarázható (Bollen et al., 2021).

Egyes kutatások szerint a COVID–19-járvány ideje alatt a fiatalok dohányzási szokásai többségében nem változtak (Arnold, Elekes & Bencsik, 2020; Busse et al., 2021) vagy a dohányzás mértéke csökkent (Sokolovsky et al., 2021; Tavolacci et al., 2021). A rendészeti hallgatók körében mért értékek szintén azt mutatják, hogy a lezárások idején a hallgatók jelentős része kevesebbet (34,1%)

vagy ugyanannyit (40,9%) dohányzott. A dohányzás mértékének csökkenése mögött elsősorban a társas interakciók beszűkülése áll. Különösen az alkalmi dohányosok körében volt magas a használat mértékének visszaesése (55,6%). Mindez azzal magyarázható, hogy a fiatalkori dohányzás megkezdésében (Pikó & Varga, 2014) és az alacsony szintű, alkalmi dohányzás fenntartásában (Pomerleau, O. F., Collins, Shiffman & Pomerleau, C. S., 1993) a társas hatásoknak kiemelt szerepe van. Paradox módon ugyanez feltehetően szerepet játszik abban is, hogy a rendészeti hallgatók számára elrendelt szolgálat hatására a fiatalok egy kisebb részénél nőtt a dohányzás mértéke. Egyfelől a rendvédelmi szolgálat idején ugyanis a hallgatók újra közvetlen kapcsolatba kerülhettek egymással, így a fogyasztást motiváló társas közeg biztosítottá vált. Másfelől a rendőri szolgálat természetéből fakadóan olyan környezetet teremt, amely motiválhatja a dohányzást. Egyes vizsgálatok szerint ugyanis a rendőrök körében akár 4,8-szor magasabb lehet a dohányzók aránya (25,5% vs. 5,3%) az átlag populációhoz képest (Basaza et al., 2020).

Megállapítható ugyanakkor, hogy a napi dohányosok körében csaknem kétszer nagyobb volt a szerhasználat mértékének növekedése az alkalmi dohányosokhoz viszonyítva (30,8% vs. 16,7%). E mögött nagy valószínűséggel az áll, hogy a fiataloknál a társadalmi és környezeti tényezők az alkalmi és korai dohányzás esetében bírnak jelentőséggel, míg a rendszeres vagy kései dohányzás mögött főleg különböző intraperszonális tényezőknek van kiemelt szerepe (Sussman & Ames, 2008; Tucker et al., 2003).

A COVID-19-járvány kávéfogyasztásra gyakorolt hatása nem teljesen egyértelmű. Egy összefoglaló tanulmány szerint a kutatások nagyjából fele (54%) számol be a fogyasztás mértékének növekedéséről, míg a másik fele (46%) a fogyasztási volumen csökkenését jelzi (Castellana et al., 2021). A rendészeti hallgatók többségének (72,9%) koffeinfogyasztása nem változott a pandémia első két hullámának idején. A hallgatók fennmaradó egyharmada között pedig pontosan ugyanakkora arányban voltak azok, akiknél a fogyasztás mértéke nőtt, mint akiknél csökkent (13,5% vs. 13,5%). A koffeines italok esetében még a korábban meglévő fogyasztási mintázat sem befolyásolta a szerhasználat mértékének változását. A napi és az alkalmi fogyasztók körében csaknem azonos arányban csökkent, nőtt, illetve stagnált a szerhasználat mértéke.

A koffeines italok mértékének változása mögött ugyanakkor merőben más háttértényezők húzódnak meg. Vizsgálatunk eredményei szerint a fogyasztás mértékének növekedésében túlnyomórészt a rendvédelmi szolgálat, a mérséklődésben pedig a társas interakciók csökkenése játszott a főszerepet.

Az eredmények valószínűleg a koffein fiziológiás és társas hatásaival magyarázhatók. A rendvédelmi feladatok ellátása jelentős fizikai és mentális megterheléssel

jár. A koffein ugyanakkor jótékonyan képes hatni egyes kognitív funkciókra, így fokozza az éberséget, javítja a munkamemóriát, csökkenti a reakcióidőt, továbbá növeli a koncentrációt és a figyelmet (Arnold Petros, Becwith, Coons & Gorman, 1987; Fredholm et al., 1999; Giles et al., 2012). Másfelől egyes becslések szerint a különböző hivatások összehasonlításában a koffein fogyasztásának mértéke a rendészeti hivatás gyakorlói körében az egyik legmagasabb (URL1). Márpedig egy olyan környezetben, ahol mások is fogyasztanak koffeintartalmú termékeket, az egyén nagyobb valószínűséggel fogyasztja azokat, azért, hogy elfogadottnak érezze magát (Hattersley, Irwin, King & Allman-Farinelli, 2009).

A szociális izoláció ezzel együtt okszerűen vezethet a koffeinfogyasztás mértékének csökkenéséhez. A nyugati kultúrában teázni vagy kávézni társadalmi tevékenységnek számít (Hattersley et al., 2009). A koffeines italok fogyasztása tehát sok esetben társas magatartási formaként jelenik meg. Egyetemi hallgatók körében végzett hazai és nemzetközi kutatások eredményei szerint a hallgatók kávé és energiatartalmú italok fogyasztása 32,9–39%-ban társas tényezőkkel magyarázható (Dojcsákné Kiss-Tóth & Kiss-Tóth, 2018; Lieberman et al., 2015; Mahoney et al., 2019).

Eredményeink megerősítik azt a tézist, hogy a COVID–19-járvány nemcsak közvetlenül, hanem közvetett módon is kihatott a fiatalok egészségére. Ez utóbbival összefüggésben kiemelt szerepe van a bevezetett járványügyi korlátozásoknak a fiatalok egészségmagatartására gyakorolt hatásának. A pandémia következő hullámának kapujában elengedhetetlen, hogy e témával mélyreható módon foglalkozzunk.

Felhasznált irodalom

- Ács P., Betlehem J., Laczkó T., Makai A., Morvay-Sey K., Pálvölgyi Á., Paár D., Prémusz V., Stocker M. & Zámbo A. (2021). *Változások a magyar lakosság élet- és munkakörülményeiben kiemelten a fizikai aktivitás és a sportfogyasztási szokások vonatkozásában. Keresztmetszeti reprezentatív kutatás a COVID–19 világjárvány magyarországi második hulláma során.* Kutatási jelentés. Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar.
- Al Miskry, A. S. A., Hamid, A. A. M. & Darweesh, A. H. M. (2021). The Impact of COVID–19 Pandemic on University Faculty, Staff, and Students and Coping Strategies Used During the Lockdown in the United Arab Emirates. *Frontiers in Psychology, 12*, 1–9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.682757>
- Arnold P., Elekes Zs. & Bencsik N. (2020). *Az egyetemisták egészségkárosító magatartása és háttértényezői a koronavírus idején. Egy nemzetközi COVID kutatás első eredményei. „A szociológia egy sikeres évszázad előtt?”* Konferenciaelőadás. A Magyar Tudományos Akadémia

- Kiváló Kutatóhely Szociológiai Intézet konferenciája. 2020. október 8-9. https://deviancia-kutatas.hu/docs/2020/MTA_konferencia_Arnoldetal_2020_fin.pdf
- Arnold, M. E., Petros, T. V., Becwith, B. E., Coons, G. & Gorman, N. (1987). The effects of caffeine, impulsivity, and sex on memory for word lists. *Physiology & Behavior*, *41*(1), 25–30. [https://doi.org/10.1016/0031-9384\(87\)90126-0](https://doi.org/10.1016/0031-9384(87)90126-0)
- Baloch, G. M., Sundarasan, S., Chinna, K., Nurunnabi, M., Kamaludin, K., Khoshaim, H. B., Hossain, S., & AlSukayt, A. (2021). COVID–19: exploring impacts of the pandemic and lockdown on mental health of Pakistani students. *PeerJ*, *9*, 1–15. <https://doi.org/10.7717/peerj.10612>
- Barone, J. J. & Roberts, H. R. (1996). Caffeine consumption. *Sleep Medicine Reviews*, *34*(1), 119–129. [https://doi.org/10.1016/0278-6915\(95\)00093-3](https://doi.org/10.1016/0278-6915(95)00093-3)
- Basaza, R., Kukunda, M. M., Otieno, E., Kyasiimire, E., Lukwata, H. & Haddock, C. K. (2020). Factors influencing cigarette smoking among police and costs of an officer smoking in the workplace at Nsambya Barracks, Uganda. *Tobacco Prevention & Cessation*, *6*(5), 1–7. <https://doi.org/10.18332/tpc/115031>
- Bollen Z., Pabst A., Creupelandt C., Fontesse S., Lannoy S., Pinon N. & Maurage P. (2021). Prior drinking motives predict alcohol consumption during the COVID–19 lockdown: A cross-sectional online survey among Belgian college students. *Addictive Behaviors*, *115*, 106772. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106772>
- Boros L. & Kovalcsik T. (2021). A COVID–19-járvány hatása a budapesti Airbnb-piacra. *Területi Statisztika*, *61*(3), 380–402.
- Busse, H., Buck, C., Stock, C., Zeeb, H., Pischke, C. R., Fialho, P. M. M., Wendt, C. & Helmer, S. M. (2021). Engagement in Health Risk Behaviours before and during the COVID–19 Pandemic in German University Students: Results of a Cross-Sectional Study. *International Journal of Environmental Reserch and Public Health*, *18*(4), 1410.
- Castellana, F., De Nucci, S., De Pergola, G., Di Chito, M., Lisco, G., Triggiani, V., Sardone, R., Zupo, R. (2021). Trends in Coffee and Tea Consumption during the COVID–19 Pandemic. *Foods*, *10*(10), 1–10. <https://doi.org/10.3390/foods10102458>
- Charles, N. E., Strong, S. J., Burns, L. C., Bullerjahn, M. R., Serafine, K. M. (2021). Increased mood disorder symptoms, perceived stress, and alcohol use among college students during the COVID–19 pandemic. *Psychiatry Research*, *296*, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2021.113706>
- Czirfusz M. (2021). A COVID–19-válság és a térbeli munkamegosztás változásai Magyarországon. *Területi Statisztika* *61*(3), 320–336.
- Dojcsákné Kiss-Tóth É. & Kiss-Tóth E. (2018). Energiaital fogyasztási szokások és egészségtudatosság a felsőfokú képzésben résztvevő hallgatók körében. *Egészségfejlesztés*, *59*(4), 17–26. <https://doi.org/10.24365/ef.v59i4.300>
- Dogan-Sander, E., Kohls, E., Baldofski, S., & Rummel-Kluge, C. (2021). More Depressive Symptoms, Alcohol and Drug Consumption: Increase in Mental Health Symptoms Among University Students After One Year of the COVID–19 Pandemic. *Frontiers in Psychiatry*, *12*, 1–13. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.790974>

- Fredholm, B. B., Battig, K., Holmen, J., Nehlig, A. & Zvartau, E. E. (1999). Actions of caffeine in the brain with special reference to factors that contribute to its widespread use. *Pharmacological Reviews*, 51(1), 83–133.
- Fruehwirth, J. C., Gorman, B. L. & Perreira, K. M. (2021). The Effect of Social and Stress-Related Factors on Alcohol Use Among College Students During the Covid–19 Pandemic. *The Journal of Adolescent Health*, 69(4), 557–565. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.06.016>
- Giles, G. E., Mahoney, C. R., Brunyč, T. T., Gardony, A. L., Taylor, H. A. & Kanarek, R. B. (2012). Differential cognitive effects of energy drink ingredients: caffeine, taurine and glucose. *Pharmacology, Biochemistry and Behavior*, 102(4), 569–577. <https://doi.org/10.1016/j.pbb.2012.07.004>
- Hattersley, L., Irwin, M., King, L. & Allman-Farinelli, M. (2009). Determinants and patterns of soft drink consumption in young adults: a qualitative analysis. *Public Health Nutrition*, 12(10), 1816–1822. <https://doi.org/10.1017/S136898000800462X>
- Jackson K. M. (2008). Heavy episodic drinking: determining the predictive utility of five or more drinks. *Psychology of Addictive Behaviors*, 22(1), 68–77. <https://doi.org/10.1037/0893-164X.22.1.68>
- Jackson, K. M., Merrill, J. E., Stevens, A. K., Hayes, K. L. & White, H. R. (2021). Changes in Alcohol Use and Drinking Context due to the COVID–19 Pandemic: A Multimethod Study of College Student Drinkers. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 45(4), 752–764. <https://doi.org/10.1111/acer.14574>
- Kohls, E., Baldofski, S., Moeller, R., Klemm, S. L. & Rummel-Kluge, C. (2021). Mental Health, Social and Emotional Well-Being, and Perceived Burdens of University Students During COVID–19 Pandemic Lockdown in Germany. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 1–11. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.643957>
- Kovalcsik T., Boros L., Pál V. (2021). A COVID–19-járvány első két hullámának területisége Közép-Európában. *Területi Statisztika*, 61(3), 263–290. [10.15196/TS610301](https://doi.org/10.15196/TS610301)
- Kovalik-Deák Sz. (2020). Fordítástechnika szemináriumok hibrid oktatási környezetben. In Seresi M., Eszenyi R. & Robin E. (Szerk.), *Távolléti oktatás a fordító- és tolmácsképzésben. Oktatásmódszertani tapasztalatok a Covid–19 idején* (pp. 6–16). ELTE Fordító- és Tolmácsképző Tanszék.
- Kumar D., Malviya R. & Kumar S. P (2020). Corona Virus: A Review of COVID–19. *EJMO*, 4(1), 8–25. <https://doi.org/10.14744/ejmo.2020.51418>
- Lazáry J. (2020). A COVID–19 pandémia akut hatásai a pszichés állapotra a járvány első szakaszában. *Neuropsychopharmacologica Hungarica*, 22(4), 172–177.
- Lechner, W. V., Laurene, K. R., Patel, S., Anderson, M., Grega, C. & Kenne, D. R. (2020). Changes in alcohol use as a function of psychological distress and social support following COVID–19 related University closings. *Addictive Behaviors*, 110, 1–4. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106527>

- Lieberman, H., Marriott, B., Judelson, D., Glickman, E., Geiselman, P., Giles, G. & Mahoney, C. (2015). Intake of caffeine from all sources including energy drinks and reasons for use in US college students. *The FASEB Journal*, 29(S1), 392.1 https://doi.org/10.1096/fasebj.29.1_supplement.392.1
- Mahoney, C. R., Giles, G. E., Marriott, B. P., Judelson, D. A., Glickman, E. L., Geiselman, P. J. & Lieberman, H. R. (2019). Intake of caffeine from all sources and reasons for use by college students. *Clinical Nutrition*, 38(2), 668–675. <https://doi.org/10.1016/j.clnu.2018.04.004>
- Oroszi B., Horváth J. K., Túri G., Krisztalovics K. & Röst G. (2021). Az epidemiológiai surveillance és járványmatematikai előrejelzések szerepe a pandémiás hullámok megelőzésében, mérséklésében – hol tartunk most, és hová kellene eljutni. *Scientia et Securitas*, 2(1), 38–53. <https://doi.org/10.1556/112.2021.00007>
- Pikó B. & Varga Sz. (2014). Mi motiválja a fiatalok dohányzását és alkoholfogyasztását? *Orvosi Hetilap*, 155(3), 100–105. <https://doi.org/10.1556/OH.2014.29805>
- Pomerleau, O. F., Collins, A. C., Shiffman, S. & Pomerleau, C. S. (1993). Why some people smoke and others do not: new perspectives. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(5), 723–731. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.61.5.723>
- Rajab, M. H., Gazal, A. M. & Alkattan, K. (2020). Challenges to Online Medical Education During the COVID–19 Pandemic. *Cureus*, 12(7), 1–8. <https://doi.org/10.7759/cureus.8966>
- Robin E. (2020) A távolléti oktatás és én. In Seresi M., Eszenyi R. & Robin E. (Szerk.), *Távolléti oktatás a fordító- és tolmácsolásban. Oktatásmódszertani tapasztalatok a Covid–19 idején* (pp. 161–170). Eötvös Lóránd Tudományegyetem.
- Roehrs, T. & Roth, T. (2008). Caffeine: Sleep and daytime sleepiness. *Sleep Medicine Reviews*, 12(2), 153–162. <https://doi.org/10.1016/j.smrv.2007.07.004>
- Ruzsonyi P. (2021). A digitális korszak beköszönte és a Covid–19-világjárvány generálta helyzetben történő helytállás. *Magyar Rendészet*, 21(klsz.), 159–165. <https://doi.org/10.32577/mr.2021.1.ksz.10>
- Sahu P. (2020). Closure of Universities Due to Coronavirus Disease 2019 (COVID–19): Impact on Education and Mental Health of Students and Academic Staff. *Cureus*, 12(4), 1–5. <https://doi.org/10.7759/cureus.7541>
- Sokolovsky, A. W., Hertel, A. W., Micalizzi, L., White, H. R., Hayes, K. L., & Jackson, K. M. (2021). Preliminary impact of the COVID–19 pandemic on smoking and vaping in college students. *Addictive Behaviors*, 115, 106783. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106783>
- Son, C., Hegde, S., Smith, A., Wang, X. & Sasangohar, F. (2020). Effects of COVID–19 on College Students' Mental Health in the United States: Interview Survey Study. *Journal Medical Internet Research*, 22(9), 1–14. <https://doi.org/10.2196/21279>
- Sussman S. & Ames S. L. (2008). *Drug Abuse: Concepts, Prevention, and Cessation*. Cambridge University Press.

- Szabó A. (2018). Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája. In Dobák I. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére* (pp. 599–612). Dialóg Campus Kiadó.
- Tavolacci, M. P., Wouters, E., Van de Velde, S., Buffel, V., Déchelotte, P., Van Hal, G. & Ladner, J. (2021). The Impact of COVID–19 Lockdown on Health Behaviors among Students of a French University. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 1–14. <https://doi.org/10.3390/ijerph18084346>
- Tucker, J. S., Ellickson, P. L., Klein & D. J. (2003). Predictors of the transition to regular smoking during adolescence and young adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 32(4), 314–324. [10.1016/s1054-139x\(02\)00709-7](https://doi.org/10.1016/s1054-139x(02)00709-7)
- Uzzoli A., Kovács S. Zs., Páger B. & Szabó T. (2021). A hazai COVID–19-járványhullámok területi különbségei. *Területi Statisztika*, 61(3), 291–319.
- Váradai B. (2020). Magyarországi közpolitikai reakciók a koronavírus-járványra 2020 első felében. In Fazekas K., Elek P. & Hajdú T. (Szerk.), *Munkaerőpiaci Tükör, 2019* (pp. 213–219). Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Közgazdaságtudományi Intézete.
- Vera, B., Carmona-Márquez, J., Lozano-Rojas, Ó. M., Parrado-González, A., Vidal-Giné, C., Patutassi, R. M. & Fernández-Calderón, F. (2021). Changes in Alcohol Use during the COVID–19 Pandemic among Young Adults: The Prospective Effect of Anxiety and Depression. *Journal of clinical medicine*, 10(19), 1–13. <https://doi.org/10.3390/jcm10194468>

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Top 10 professions that gulp the most coffee. Hello, caffeine addicts. TechTimes.* <https://www.techtimes.com/articles/15526/20140914/top-10-professions-that-gulp-the-most-coffee-hello-caffeine-addicts.html>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Erdős Á. (2022). A COVID–19-járvány első két hullámának hatása a rendészeti hallgatók alkohol- és koffeinfogyasztására, valamint dohányzási szokásaira. *Belügyi Szemle*, 70(7), 1529–1550. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.7.10>